

POSTANOWIENIE

Dnia 5 kwietnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Dobrowolski

w sprawie z wniosku obrońcy SSN X.Y. o zbadanie spełnienia przez SSN Marka Motuka wymogów niezawisłości i bezstronności (sprawa oznaczona sygnaturą I ZB 44/22), po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej w dniu 5 kwietnia 2023 r. wniosku SSN Tomasza Artymiuka z 13 lutego 2023 r. o wyłączenie SSN Tomasza Demendeckiego od rozpoznania sprawy o sygn. akt I ZB 44/22 na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. a contrario w zw. z art. 42 § 1 k.p.k.

postanowił:

wniosek SSN Tomasza Artymiuka o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Tomasza Demendeckiego od rozpoznania sprawy o sygn. akt I ZB 44/22 pozostawić bez rozpoznania.

UZASADNIENIE

Pismem z 13 lutego 2023 r. (data wpływu do Sądu Najwyższego) przewodniczący składu orzekającego w sprawie o sygnaturze I ZB 44/22, SSN Tomasz Artymiuk wniósł na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. i art. 29 § 24 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 1904, ze zm.) o wyłączenie SSN Tomasza Demendeckiego od rozpoznania sprawy o sygn. akt I ZB 44/22.

Wnioskodawca przyczyn uzasadniających zastosowanie instytucji określonej w art. 41 § 1 k.p.k. upatruje przede wszystkim w okoliczności, iż wskazany we wniosku sędzia został powołany na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w sposób wadliwy w trybie określonym

przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3 ze zm).

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Wniosek należało pozostawić bez rozpoznania z uwagi na jego niedopuszczalność.

Zgodnie z dyspozycją art. 42 § 1 k.p.k. wyłączenie sędziego następuje na jego żądanie, z urzędu albo na wniosek strony. Jeżeli sędzia uzna, że zachodzi przyczyna wyłączająca go z mocy art. 40, wyłącza się, składając oświadczenie na piśmie do akt, a na jego miejsce wstępuje inny sędzia (§ 2). Podkreślenia wymaga przy tym, iż żądanie sędziego nie jest stricte wnioskiem o jego wyłączenie, lecz oświadczeniem wiedzy o podstawie jego wyłączenia z art. 41 § 1 k.p.k., ocena zaistnienia której należy do sądu (D. Świecki [w:] B. Augustyniak, K. Eichstaedt, M. Kurowski, D. Świecki, Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2023, art. 42).

Literalne brzmienie powołanego przepisu w sposób jednoznaczny wskazuje zatem, iż podmiotem uprawnionym do złożenia wniosku o wyłączenie sędziego jest strona postępowania. Sędzia, zasiadający w składzie orzekającym w danej sprawie, nie jest uprawniony do formułowania takiego postulatu, a jedynym uprawnieniem takiego sędziego w tym zakresie jest „samowyłączenie” w postaci uprzednio wspomnianego złożenia oświadczenia wiedzy.

Zgodnie z art. 41 k.p.k. (odpowiednio art. 29 § 5 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym) sędzia wylosowany do rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego (odpowiednio testu niezawisłości i bezstronności) nie ma legitymacji do wystąpienia z wnioskiem o wyłączenie innego sędziego wyznaczonego do rozpoznania tego wniosku.

Powyższe uzasadnione jest nadto treścią w art. 29 § 7 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, zgodnie z którym, uprawnionym do złożenia wniosku o zbadanie zachowania standardów niezawisłości i bezstronności jest strona lub uczestnik postępowania przed Sądem Najwyższym w sprawach, o których mowa w art. 29 § 6 powoływanej ustawy.

Tym samym wniosek SSN Tomasza Artymiuka z 13 lutego 2023 r. o wyłączenie SSN Tomasza Demendeckiego od rozpoznania sprawy o sygn. akt I ZB 44/22 już z tej przyczyny nie mógł wyrzucić oczekiwanego przez wnioskującego efektu.

Niezależnie od powyższego wskazać należy, iż powyższy wniosek uznać należałoby za niedopuszczalny, a w konsekwencji pozostawić go bez rozpoznania również z innej przyczyny.

Zaznaczenia wymaga, iż art. 41 k.p.k. określa względną, a nie bezwzględną (art. 40 k.p.k.) podstawę wyłączenia sędziego (*iudex suspectus*) i wskazuje na przesłankę „bezstronności sędziego w sprawie”, które to sformułowanie odczytywać należy jako etap postępowania, w którym sprawa spełnia już warunki formalne i podlega rozpoznaniu co do jej istoty, co obejmuje jej prowadzenie i merytoryczne rozstrzygnięcie przez uprawniony skład sędziowski. Wniosek o wyłączenie sędziego oparty na podstawie istnienia okoliczności mogących wskazywać na brak bezstronności sędziego, można zatem złożyć w odniesieniu do tego sędziego, który rozstrzyga sprawę w jej głównym, zasadniczym nurcie (tj. części, która stanowi przedmiot danego postępowania), a nie w kwestiach ubocznych, wynikających z reguły z konieczności wydawania określonych orzeczeń co do kwestii incydentalnych, mogących niejednokrotnie pojawić się w toku trwającego zasadniczego przedmiotu postępowania. Ujęte w przepisie art. 41 § 1 k.p.k. sformułowanie „w danej sprawie” należy zatem ograniczać tylko do takiego zakresu postępowania (postanowienie SN z 23 listopada 2004 r., V KK 195/04, OSNKW 2005, z.1, poz. 5; z 17 lutego 2010 r. WD 3/10, R- OSNKW 2010/1/355; postanowienie SN z 1 października 2009 r., II KK 52/09, Lex 532381; postanowienie SN z 12 czerwca 2012 r., III KO 34/12, OSNKW 2012, z. 11, poz. 116; postanowienie SN z 9 marca 2023 r., I ZO 92/22, niepubl.).

Na tle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego bezspornym jest, że stronie nie przysługuje wniosek o wyłączenie sędziego wyznaczonego do rozpoznania wniosku o wyłączenie innego sędziego. Tytułem przykładu należy wskazać, że w postanowieniu SN z 24 listopada 2004 r., V KK 195/04 Sąd Najwyższy wskazał, że w rozumieniu art. 41 k.p.k. „sprawą” jest postępowanie zmierzające do rozpoznania i orzekania o głównym przedmiocie procesu. Takie

stanowisko Sąd Najwyższy wyraził również w postanowieniu SN z 23 czerwca 2008 r., WD 1/08, gdzie wprost wskazano, że „sprawą” nie jest odrębnie uregulowane postępowanie w przedmiocie wyłączenia (tak postanowienie SN z 5 grudnia 2013 r., V KK 156/13). Sąd Najwyższy orzekający w niniejszym postępowaniu podziela wyżej przywołane poglądy i potwierdza, że w postępowaniu, w którym ma zapaść rozstrzygnięcie co do kwestii, która nie jest głównym przedmiotem procesu ustawa karnoprocesowa w ogóle nie przewiduje postępowania w przedmiocie wyłączenia sędziego. W związku z tym wniosek, który jest w takiej sytuacji procesowej złożony nie może być przedmiotem procedowania, a w konsekwencji również rozpoznany.

Na tej zasadzie uznaje się, iż w postępowaniu karnym niedopuszczalne jest żądanie wyłączenia sędziego wyznaczonego do rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego (sędziów), gdyż nie jest to sędzia (sędziowie) wyznaczony do rozpoznania sprawy. Podobny charakter - z uwagi na tożsamość skutku w postaci wyłączenia sędziego od udziału w sprawie głównej - ma instytucja przewidziana w art. 29 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym. Zarówno rozpoznanie wniosku o wyłączenie, jak i wniosku o przeprowadzenie testu sędziego następuje na tle zasadniczego przedmiotu procesu i ma charakter incydentalny.

Trafność powyższego, wspiera nadto rozwiązanie przyjęte w art. 29 § 8 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, ustanawiające obowiązek zawiadomienia uprawnionego o składzie rozpoznającym sprawę, a zatem jedynie w przypadku wyznaczenia obsady orzeczniczej w postępowaniu rozstrzygającym o przedmiocie postępowania, a nie do rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego, mającej charakter „wpadkowy”. Zaznaczenia wymaga przy tym, iż obowiązujące przepisy przewidują informowanie stron o składzie sądu wyznaczonym do rozpoznania sprawy w ograniczonym, choć ściśle określonym zakresie. Z art. 29 § 6 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym wynika, że w postępowaniu przed Sądem Najwyższym zawiadomienie strony o składzie przewidziane jest jedynie w enumeratywnie wymienionych sprawach, tj. w sprawie, w której wniesiono środek zaskarżenia, w sprawie dyscyplinarnej, w sprawie o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej lub tymczasowe aresztowanie sędziów, asesorów sądowych, prokuratorów i asesorów prokuratury, w sprawie z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych dotyczącą sędziego

Sądu Najwyższego oraz w sprawie z zakresu przeniesienia sędziego Sądu Najwyższego w stan spoczynku. Obowiązek zawiadomienia o składzie Sądu Najwyższego wynika w tym wypadku z możliwości przeprowadzenia postępowania w przedmiocie badania spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego lub sędziego delegowanego do pełnienia czynności sędziowskich w Sądzie Najwyższym wymogów niezawisłości i bezstronności, gdyż do zainicjowania takiego postępowania uprawnione są strony.

Mając na uwadze powyższe wskazać zatem należy, iż postępowanie w przedmiocie wniosku o zbadanie spełnienia przez SSN Marka Motuka wymogów niezawisłości i bezstronności - jako postępowanie niezmierzające do rozstrzygnięcia kwestii o charakterze zasadniczym i niestanowiące głównego przedmiotu procesu - nie stanowi sprawy w rozumieniu art. 41 § 1 k.p.k. Złożony w tym układzie procesowym wniosek nie może być zatem przedmiotem procedowania.

Niezależnie od kwestii niedopuszczalności powyższego wniosku, poczynić należy marginalną uwagę, iż powyższy nie zawiera w swej treści przywołania takich faktów, które uzasadniałyby wyłączenie SSN Tomasza Demendeckiego od rozpoznania wskazywanej przez wnioskującego sprawy. Uzasadnienie formułowanego żądania w swej istocie sprowadza się jedynie do wyrażenia subiektywnej oceny o rozumieniu prawa do sądu w świadomości wnioskodawcy oraz o Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej na zasadach określonych w ustawie z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, nie znajdującej oparcia w obowiązującym porządku prawnym.

Mając powyższe na względzie Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu.

[SOP]

[ał]

